1940 ий
18
МАЙ
№46 (659)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

ӰРВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

КЕҤЕЖ ФИЗКУЛЬТУРНЫЙ СЕЗОНЫМ САЙЫН ЭРТАРАШ

Мемнан, кече еда ончыко, у сеҥымаш-шамычыш шушо, пеледалтше Советский элыштына молодежьлан физкультурный движенийым кумдан шараш чыла йӧнат уло. Партий ден правительство да лично Сталин йолташ тиде пашалан поснак кугу вниманийым ойырат. Физкультурный движенийым кумдан шарымаш—элын обороноспособностьшым пеҥгыдемдаш кугун полша. Советский элым аралаш пеҥгыде, таза кап-кылан еҥ-шамыч кӱлыт. А пеҥгыде, таза кап-кылан айдеме-шамыч тунамлийыт, кунам нуно эреак физкультура дене заниматлат.

Физкультурный движенийым кумдан шарашлан ик капиталистический элыштат, Советский Союзысо гай условийым создатлыме огыл да создатленат огыт керт.

Мемнан Марийский республикыштына 1939—40 ий теле сезонышто, кодшо ийла дене таҥастарымаште, физкультура паша икмыняр саемын. Молодежь коклаште ГТО-н у комплексше нерген кумдан умылтарыме, ече да коньки дене ятыр соревнований эртаралтын. Колхозный молодежь колхозник-шамычын Всесоюзный соревнованийыштышт участвоватленыт. Соревнованийыште чапле результатым ончыктеныт.

Республикыште ГТО-н у комплексше теле вид дене нормым сдатлымаш начар огыл эртен. Чылаже ГТО-н 1 ступеньжылан 5638 еҥ, II ступеньлан 307 еҥ да БГТО значоклан 3345 еҥ нормым сдатленыт.

Туге гынат, посна район-шамыч тиде пашашке серьезно огыл относитленыт. Звенига районышто план почеш теле вид дене 1 ступеньлан 260 еҥ нормым сдатлышаш ылегын, 215 еҥ гына сдатлен, II ступеньлан улыжат 6 еҥ гына сдатлен. Пектубай районат, пашам кӱлеш семын организоватлен моштыдымыжлан кӧра, планым темен огыл, а II ступень дене ик еҥат нормым сдатлен огыл. ВЛКСМ райкомын военно-физкультурный отделым вуйлатышыже Канников йолташ, очыни, кугунак шоналтен огыл.

Кеҥеж спортивный сезон тӱҥалын. Молодежь кугу желаний дене кеҥеж вид спорт дене заниматлаш тӱҥалеш. Садлан нунылан кӱлеш условийым создатлыман.

6 майыште Йошкар-Олаште смешанный эстафетым эртарымаш гыч рашак койо: „Учитель" да „Динамо" спортивный общество-шамыч сай показательым ончыктышт. Эстафетыште участвоватлыше взрослый 12 команда гыч первый верым „Учитель" спортивный обществын первый командыже нале, кокымшо верым „Динамо" да кумышо верым „Учитель" обществын кокымшо командыже. Йошкар-Олаште первый смешанный эстафетым эртарымаш гыч рашак коеш: кеҥеж спортивный сезонлан южо спортивный общество але начар ямдылалтын. „Спартак" да „Колос" спортивный общество-шамыч, ончыл верым налаш чыла условий уло ӱмбачак, эн пытартыш верым гына налыныт.

Кеҥеж спортивный сезонлан, жап ятыр эртен гынат, „Медик" стадионым але мартеат ремонтироватлен шуктымо огыл. А вет „Медик" стадионеш оласе физкультурник-шамыч тӱрлӧ вид дене тренироватлышаш улыт. Тиде шотышто физкультура ден спортын республиканский комитетшат (тудын председательже Средин йолташ) кӱлеш мерым принниматлен огыл. Тудо тыгай положенийым раш шинчен.

Физкультурный общество-шамыч да физкультура ден спортын республиканский комитетшат, кеҥеж спортивный сезонын первый кечыласе ситыдымашыжым пеш чот ушыш налын, шкаланышт выводым ыштышаш улыт. ВЛКСМ райком ден первичный комсомольский организаций-шамычлан тиде шотышто поснак кугун пашам ыштышашышт кӱлеш. Эн ондак нунылан физкультурын значенийже нерген молодежь коклаште умылтарымаш пашам эше кумдан шарыман. Соревнованийлаште организованностьыштым, дисциплинированностьыштым практический паша дене ончыктышаш улыт.

Кӱчык жапыште кеҥеж спортивный сезонлан тӱрыс ямдылалтын, тудым сайын эртарыман.

Йошкар-Ола районышто „У корно" колхоз икияшым эн ончыч ӱден пытарен. Снимкыште (шола гыч пурлашке первый рядыште): стахановец М. Е. Еропов, А. Т. Уткин да (кокымшо рядыште) И. С. Суворов ден И. А. Ямакев йолташ-шамыч. Нуно шке пашаштышт эн сай результатым ончыктеныт.

Фото М. Чуршуковын.

Сай показатель

„Ударник" колхозышто (Звенига район, Краснояр сельсовет) колхозник-шамыч паша вийым моштен организоватленыт. Шошо ага пашам эртарымаште 6 звеном организоватлыме. Звено-шамыч чыланат ваш-ваш соревноватленыт. Социалистический соревнований пашаште сай результатым ончыктен. Колхозница К. М. Краснова ден Н. Е. Павлова йолташ-шамыч тырмалымаште паша нормым эреак утыж дене темен ыштеныт.

Колхоз агромероприятийым илышыш тӱрыс пуртен шоген. 72 гектареш шӱльым протравливатлен ӱден. Тиддеч посна 5 гектареш яровизироватлыме шыдаҥым ӱдымӧ. Сеялка дене ӱдымаште самырык колхозник П. Яковлев йолташ активно, стахановец семын пашам ыштен. Тудо ик кечыште норма почеш 4 гектарым ӱдымӧ олмеш 6,5 гектарым ӱден.

Колхоз план почеш 69 гектареш шӱльым ӱдышашлык ыле. Но тиде планым перевыполнятлен—72 гектареш ӱден. Пурсам 7 гектареш, шыдаҥым 5 гектареш, семеналык викым 4,85 гектареш да шудылык викым 10 гектареш план почеш тӱрыс ӱден.

Ӱдымӧ жапыште 2-шо бригадын 1 звеножо, звеноводкаже К. Ф. Сергеева (сельский Совет депутат) йолташ сай показательым ончыктен. Тыгак В. Р. Музуров йолташын вуйлатыме 3 звено пашаште активно участвоватлен.

Колхоз 15 майыште паренгым шындаш пижын. Тений 11,5 гектареш паренгым шында. Шемшыдаҥ, люпин да тар ӱдашлан 28 гектар мландым обрабатыватлен ямдылен.

Шошо ага пашам сельсовет кӧргыштӧ эн ончыч „Ударник" колхоз пытарен. **И. Ф. Николаев.**

Чапле примерым ончыктат

Шошо агам качественно эртарашлан республика мучко соцсоревнований кумдан шарлен.

Юледурский МТС-ын 1 номеран тракторный бригадыже Кумышо Сталинский Пятилетка лӱмеш социалистический соревнованийыш ушнен, шошо ага пашаште эн сай показательым ончыкта.

Тиде бригадысе тракторист-шамыч паша нормым ик сменыште 150-200 процентлан темат да 20 килограмм дене горючийым экономитлат.

Тракторист-комсомолец И. Свинин йолташ сменыште 14-15 гектарым куралеш, 20 килограмм горючийым экономитла.

А. В. Сандаков.

* * *

Тыгак Наумов йолташын вуйлатыме Роҥго МТС-ын 12 номеран тракторный бригадыже пашам сай ышта.

Тиде бригада Колокудо сельсоветысе колхоз-шамычым обслуживатла. Тракторист-шамыч сменыште 4,4 гектар олмеш 6,18 гектар марте куралыт.

А. С. Виноградов.

Всесоюзный ял озанлык выставкын участникше

„Изи Какшан" колхоз (Йошкар-Ола район) кодшо ийын Всесоюзный ял озанлык выставкыште участвоватлен, тений эше кӱкшӧ показательыш шуын. Садлан тенията выставкыште участвоватла.

Тиде колхоз 12 майыште 120 гектареш пырчан культурым тӱрыс ӱден пытарен. Кызыт колхозник ден колхозница-шамыч терысым такыр пасушко луктыт.

Тиде колхоз 17 майыште паренгым шындаш тӱҥалын. Паренгым 30 центнерым яровизироватлыме.

Колхозышто культура кушкеш, кажне колхозник газетым лудеш. П. Яковлев, Я. Деревяшкин йолташ-шамычын патефоныштат уло. Иванов Спиридон ден Державин Яков велосипедымат налыныт.

Колхоз кече еда пеҥгыдемеш. Колхозын молочно-товарный ден овце-товарный ферма-шамычше улыт. Ик автомашина, кок сеялка, кум жнейка, сортировка уло. Колхоз 79 ушкалым да 47 имньым иметла.

Посна колхозник-шамыч ий еда шуко киндым налыт. Теве кодшо ийын Ацесеин йолташын ешыже 896 трудодням ыштен, 29,5 центнер пырчан культурым налын. В. Аклановын ешыжат 28,5 центнер киндым налын.

Тений колхозеш 150 еҥ пурыман у клуб ышталтеш.

В. И. Акланов йолташ вуйлатыме дене „Изи Какшан" колхоз тенийат кугу успехыш шуэш.

Н. Янсонов.

У фермым организоватлышт

„Венера" колхозышто (Параньга район) ВКП(б) ЦК ден СССР СНК-ын „Ял озанлык продукт-шамычым ямдылымаш да налмаш политикыште вашталтыш-шамыч нерген" постановленийжым колхозник-шамыч кугу куанымаш дене обсуждатлышт. Колхоз тиддеч вара шорык да чыве фермым организоватлыш.

Кызыт „Венера" колхозын 4 фермыже уло. **Э. Ложкин.**

Ӱден пытарыш

Комсомолец-шамыч шошо ага жапыште „Волгыдо" колхозлан (Шернур район) кугу полышым пуэныт. Нунын активно участвоватлымышт дене колхоз 13 майыште ӱден пытарен. Комсомолец-шамыч С. Бердинский, К. Вязов, В. Богданов да молат пашаште кечаш нормым 150—160 процентлан темен шогеныт.

Е. Фонарев.

Н. З. Зиновьев йолташын сай вуйлатымыжлан кӧра „У корно" колхоз тений икияшым районышто эн ончычӱден пытарен (Йошкар-Ола район).
Снимкыште: „У корно" колхозын председательже Н. З. Зиновьев йолташ. Фото М. Чуршуковын.

ЧЕСТЬ ДЕНЕ ШУКТАТ

Звенига район „Шемер" колхоз пеленсе комсомольский организаций районышто ик ончыл организацийлан шотлалтеш. Тиде организацийыште чылаже 20 комсомолец, нунын кокла гыч 14 ӱдыр.

Комсомолец-шамыч колхозник ден колхозница-шамыч коклаште умылтарымаш пашам кӱрылтде ыштат. Нуно газетым йӱкын лудыт. Шукерте огыл Н. Островскийын „Рожденные бурей" романжым тӱшкан лудмо. Колхозник ден колхозница-шамыч йӧратен колыштыныт.

Комсомольский организацийын секретарьже Федотова йолташ пашам уло кумылко дене ышта. Тудын тыршымыже денак колхозеш ПВХО ден ГСО кружокым почмо. Кружок вуйлатыше-шамыч пашам моштен организоватленыт.

Комсомолка Орехова, Соловьева, Ефремова колхозышто неграмотный ден малограмотный-шамычым туныктат.

И. С. Рыбаков.

УЛО КУМЫЛЕМ ДЕНЕ ЙӦРАТЕН ЫШТЕМ

Агитационный пашам мый Кузнецовский педучилищыште тунеммем годсек ыштем. Тунам мый колхозник ден колхозница - шамыч коклаште СССР Верховный Советыш сайлымаш нерген Положенийым, СССР Верховный Советыш депутат-шамычын биографийыштым эреак умылтарен шогенам.

Педучилищым тунем пытарен, Йошкар - Ола район Сидоровский начальный школышто заведующийлан ыштем. Агитмассовый пашам кудалтен ом ул. Эн первойжо мый агитатор ылым, а ынде кок ий лиеш старший агитаторлан ыштем.

Колхозник ден колхозница-шамыч коклаште агитационно-массовый пашам кумдан шарет гын, колхозышто чыла пашат сай каяш тӱҥалеш.

Садлан агитационно-массовый пашам кӱрылтде ыштен шогашлан ме чыла учитель, бригадир-шамычым да счетовод ден колхоз председательым шупшын шогена.

Шошо ага жапыште чыла агитатор-шамыч пасулашке лектын, колхозник ден колхозница-шамыч коклаште ВКП(б) Центральный Комитет ден СССР Совнаркомын пытартыш пунчалыштым лудын умылтареныт.

Посна агитатор - шамыч А. Б. Винокуров, А. В. Лапшин, В. А. Винокуров, З. В. Майорова пашам сайын ыштен шогат. Нуно шошо ага жапыште 5-6 гана пасушко лектыныт. „Доброволец" колхоз председатель Кожевников йолташат агитмассовый пашам йӧрата. Тудо 6 гана газетым йӱкын лудын, международный положений нерген беседым эртарен.

Мый кеч кунамат, агитатор-шамычым пасушко колтымо деч ончыч, семинарым але совещанийым эртарем.

Колхозышто агитмассовый пашам сайын шындашлан пырдыж газета кугун полша. Ме „Ударник" лӱман пырдыж газетым эреак луктына.

Пырдыж газетешна посна колхозник ден колхозница-шамычын паша опытыштым эреак ончыктена. Самокритика ден критикымат кӱлеш кӱкшытышкӧ шынденна.

М. И. Деревяшкина.

„У корно" колхозын примерный конюхшо А. Р. Уткин йолташ. Фото М. Чуршуковын.

Антирелигиозный пашам виянгдыман

Айдемын сознанийыштыже капитализмын кодшо пережиткыжым пытарымаш—шемер-шамычым коммунистически воспитатлымаште тӱҥ задача. Капитализмын пережиткыже-шамыч кокла гыч религий эн вредный улеш. Садлан шемер масса коклаште антирелигиозный пашам виянгдыман.

Морко район Шале сельсоветысе Молотов лӱмеш колхозышто антирелигиозный пашам сай шындыме. Колхоз пеленсе СВБ ячейкын членже-шамыч колхозник-шамыч коклаште антирелигиозный тема дене 5 лекцийым эртареныт.

А „Патыр" колхозышто (тиде сельсоветак) антирелигиозный паша йӧршын огеш ышталт. СВБ ячейкын членже-шамыч колхозник-шамыч коклаште нимогай умылтарымаш пашам огыт ыште. Комсомолец-шамычат антирелигиозный пашам виянгдымаште полышым огыт пу.

Морко СВБ райсовет антирелигиозный пашам виянгдымаште кӱлеш переломым ыштышаш.

М. С. Семенов.

„У корно" колхозысо (Йошкар-Ола район) комсомолец-шамыч культурно-массовый пашам шарымаште активно полшат.
Снимкыште: комсомолка А. А. Короткова йолташ каныме жапыште газетым йӱкын лудеш. Фото М. Чуршуковын.

ТРАКТОРИСТ МОИСЕЕВ

Эр. Кече але лектын огыл. Канде кавам ӱжара йошкартен. Эр леве, лыжга мардеж „выж-ж" пуалеш. Шӱргӧ-пылышлан ласкан чучеш.

Оршанка—Каракша тракт деч шола велне трактор мӱгыра. Чойын ораж дене южым пӱчкын, чарныде ончыко да ончыко кая. Трактор ӱмбалне самырык еҥ шыргыжалын шинча. Шӱргыжӧ изиш шемемшырак коеш, кок шинчаже эр южым шӱтен, писын ончыко онча, картуз йымач лекше шем ӱпшӧ мардеж дене лупшалтеш.

Тудо тракторжым шогалтыш. Моторжым выключатлышат, мый декем лишкырак тольо. Кидшым спецовкешыже ӱштыльӧ, мыйын велыш кидшым шуялтен пелештыш:

— Тракторист Моисеев. Изишак каналтышаш.

Мыят кидемым пушым. Ме коктынат палыме лийна, ӧрдыштӧ кийше пӧрня ӱмбаке шинчын мутланаш тӱҥална. Тракторист Моисеев йолташын илыш корныжо нерген пален налаш шоналтышым.

— Трактористлан тый шукерсек ыштет?

—Ынде куд ий лиеш,—шыргыжалын пелештыш тудо.

— Куд ий ончыч кушто пашам ыштенат?

— Трактористлан ышташ тӱҥалмешке мо?

— Туге.

— Мый, туге гын, чыла каласкалем. 1910 ийыште Марийский АССР Оршанка район, Каракша ялеш шочынам. Ачам ден авам йорлын иленыт. Изием годымак тулыкеш кодым. Вара Ефим изам дене воспитатлалтым. Тунемаш мыланем шуко ыш перне: начальный школым гына тунем пытаренам.

1931 ийыште Йошкар Армийыш призыватлалтым. Саперный батальонышто кум ий служитлышым. Командир ден комиссар-шамычын кӱштымыштым честь дене шуктымемлан кӧра командований ик гана велә огыл премироватлен.

Армий гыч толмекем колхозышто пашам ышташ тӱҥальым. Вашке колхоз правлений мыйым тракторист-шамычым ямдылыме курсышко тунемаш колтыш. Курсым „отлично" отметка дене тунем лектым. Вот ынде Оршанский МТС-ыште пашам ыштем. Партий членыш кандидат улам.

— Моисеев йолташ, тый паша нормым кузе темен толат?—манын, йодым.

— Тидын нерген тый теве бригадир йолташ деч йод,—манын, тракт велыш ончыктыш.

Мыят тудо велыш ончалын, толшо еҥым ужым. Бригадир И. С. Блинов йолташ толын шуо да воктенем пӧрня ӱмбаке шинче.

— Ну ынде мый канышым. Смена толмешке куралаш каем,—манят, Моисеев йолташ верже гыч тарваныш.

Угыч трактор мӱгыраш тӱҥале. Сур мландым шем тӱсыш савыра. Ме бригадир дене ик жап тракторым ончен шинчышна. Вара мый Моисеев йолташын пашаже нерген йодым. Бригадир ойлаш тӱҥале:

— А. А. Моисеев йолташ пашашке кеч кунамат честно относитла. Садланак паша нормым эреак утыж дене темен толеш. Теҥгече сменыште 4,34 гектар олмеш 7,3 гектарым куралын да 21 килограмм горючийым экономитлен.

Тудо пашаште эртак соревноватла. Тракторист С. Е. Царегородцев дене социалистический договорым ыштен. Нуно сезон мучко 1500 гектарым куралаш да кажне гектарыште 1 килограмм горючийым экономитлаш обязательствым налыныт. Кызыт обязательствыштым честь дене шуктат.

Моисеев йолташ кажне гектарыште 2-3 килограмм дене горючийым экономитла. Айда, теве висен налына, кунар таче куралын.

Блинов йолташ висаш тӱҥале. Висен налмеке, куанен пелештыш:

— Моисеев йолташ таче 4,34 гектар олмеш 7,6 гектарым куралын. Ик сменыште 23 килограмм горючийым экономитлен.

Смена толмеке, Моисеев йолташ шке йолташыже Н. В. Решетов дене мемнан деке тольо.

— Ну, таче Моисеев йолташ кунаре куралын?—йодо Решетов.

— Тудо таче 7,6 гектарым куралын да 23 килограмм горючийым экономитлен,—манын, бригадир трактористым у успех дене поздравитлыш.

Решетов йолташ у вий шурымым шижын:

— Мыят почеш ом код. Таче 7,6 гектарым садыкак куралам,—манын, пеҥгыдын каласыш.

— Бригадир йолташ, ме ынде Решетов йолташ денат соревноватлаш тӱҥалына,—Моисеев йолташ Решетов йолташын кидшым куанен кормыштыш.

Трактор талын мӱгыраш тӱҥале. Каш почеш каш пӱжган савырнен возеш. Куанле пашаште у сеҥымаш шочеш.

Ив. Литвин.

Оршанка.

САМЫРЫК УЧИТЕЛЬНИЦА

Буркова Мария Иосифовна але самырык учительница. 1938-39 тунемме ийыште Шернур педучилищым эн сайын тунемын пытарен. 1939—40 тунемме ийыште Куприяновский неполный средний школышто тудо первый ий кокымшо классым туныкта. Но тиде кӱчык жапыштат шке педагогический мастерствожым рашак ончыктен моштен. Тыге районышто ик ончыл учитель радамыш лектын. Пырля тунем лекше йолташыжлан, тугак моло самырык учитель-шамычлан, кузе пиалан йоча-шамычым коммунистический духеш воспитатлен кушташ нерген чапле примерым ончыктен шога.

Кокымшо классыште 32 йоча тунемеш. Нуно икте кодде сайын, отлично тунемышт манын, Мария Иосифовна тӱрлӧ йӧн дене тырша. Санденак тиде классыште посещаемость 99,5 процент деч ӱлыкӧ волен огыл, да успеваемость эреак 100 процент.

Сайын тунемшаш верч чыла тунемше-шамыч шке коклаштышт соревноватлат. Тидлан кӧра отличник, ударник радам кажне чырыкыште эре шукемын шога. Кумышо чырыкыште 6 отличник да 13 ударник шотлалтын.

Примерлан, Петухов Платон, Яндыбаева Александра, Пахтыбаева Лидия, Шабалина Анна чыла предмет денат отлично тунемыт.

Буркова йолташ, классыште иктаже почеш кодаш тӱҥалеш гын, шкеак полшаш пижеш. Теве первый чырыкыште Овечкин Арсентий письмо дене вараш кодеш улмаш. Буркова йолташ тудын дене урок деч вара посна заниматлен. Эн сайын возышо-шамычын тетрадьыштым ончыктылын. А кызыт Овечкин Арсентий письмо дене отличник.

Тыгак кокымшо чырыкыште Богданова Таисия ден Богданова Марина арифметика дене начар тунемыныт. Тидым вашке шижын налынат, Буркова нуным отличникшамыч деке йыгыре шынден. Богданова Таисия—Андыбаев Иван деке, Марина—Шабалина Анна деке шинчыныт, нунылан отличникшамыч кечын полшеныт. Тылеч посна нунын дене ешартыш занятийым эртарыме. Тыге Богданова Таисия ден Богданова Марина кумышо чырыкыште отлично тунемаш тӱҥалыныт, кызытат нуно эн сайын тунемыт.

Мария Иосифовна тунемше-шамычын ачашт-авашт дене пеҥгыде кылым куча, нунын дек миен беседым эртара.

— Ме тунемме ийын мучашыжым сайын завершитлена, классыште ик второгодникат ок лий,—манеш Мария Иосифовна.

М. Яныш.

Оборонно-физкультурный пашам кӱкшӧ уровеньыш

Оршанка селаште оборонно-физкультурный паша путырак начар шындалтын.

Оборонно-физкультурный пашам виянден колташ тыште чыла условий уло. Райцентр покшелне спортивный стадионым ыштыме. Но тидым тачысе кече мартенат кӱлеш семын оборудоватлыме огыл. Волейбольный сетка, мяч уке. Стадионышто канашлан верым саемдыме огыл.

Кодшо ийын райцентреш футбольный ден волейбольный командым организовтлыме ыле. Но кызыт команда-шамыч шаланыл пытеныт. Кодшо ийысе 12 мужыр буцо, футболка, майка-шамыч ала кушко йомыныт.

Райцентрысе посна учреждений-лаште добровольный спортивный обществым организоватлаш решенийым лукмо ыле. Но тиде инициативым нигӧат поддерживатлен огыл. Садлан райцентрыште ыштыше медицинский пашаеҥ-шамыч кокла гыч „Медик" спортивный общество членлан 4 еҥ гына шотлалтеш. Связь пашаеҥ кокла гыч „Молния" общество член улыжат 1 еҥ веле.

Райцентрысе молодежь тӱрлӧ физкультурный кросслаште шагал участвоватла. 19-ше майыште Шверник лӱмеш кросс эртаралтеш, но физкультурный коллектив-шамыч тиде кечылан ямдылалташат шонен огытыл.

Райисполкомын физкультура дене уполномоченныйже Н. С. Кузиков йолташ физкультурный паша дене конкретно ок вуйлате. Тудо эре обещатла веле, а нимомат огеш ыште. Тудо крокет, городки модыш-шамычым кузе ыштатмашым огеш пале. Кодшо ийсе физкультурный инвентарь - шамычым шалатыл пытарыше - шамычланат нимогай мерым приниматлыме огыл.

ВЛКСМ райкомын военно-физкультурный отделжым вуйлатыше Загайнов йолташат оборонно-физкультурный паша дене шагал интересоватла. Райцентрыште оборонно-физкультурный паша начар кайме нерген кок гана ВЛКСМ райкомын бюрошто колыштмо да решенийым приниматлыме, но наша вашталтын огыл.

Л. Ивук.

ОЛИМПИАДЫШТЕ 259 ЕҤ УЧАСТВОВАТЛЕН

12-шо май гыч 13-шо май марте Йошкар-Ола районышто йоча творчествым ончымаш олимпиада эртыш. Олимпиадышке 8 средний школа ден неполный средний школа гыч 259 еҥ толын ыле.

Олимпиадыште участвоватлыше коллектив-шамыч гыч первый верыш Медведевский средний школа ден Сенькански начальный школа лектыныт. Кузнецово средний школа ден Азаново неполный средний школа кокымшо верым да Русско-Кукмар неполный средний школа кумышо верым налыныт. Ончыл верым налше-шамыч республиканский олимпиадыште участвоватлашлан кандидат улыт. **Егошин.**

Русский народный танец-шамычым моштен исполнятлыше Кугу-Акашевский неполный средний школын ударницаже-шамыч.

Снимкыште (шола гыч пурлашке): Шура Ведерникова ден Нюра Смирнова танецым исполнялат.

Фото М. Чуршуковын.

ТЕНИЙ ВЛКСМ РАЙКОМ ГЫЧ ИК ЕҤАТ ЛИЙЫН ОГЫЛ

Самырык комсомольский организаций-шамычын паша опытышт кугу огыл, нунылан поснак кугу полыш лийман, нуным эре туныктыман. Туге гынат Ронго ВЛКСМ райком (тудын и. о. секретарьже Дьяконов йолташ) тиде пашам, очыни, парня вошт гына ончен. Тидым Колокудо сельсоветысе комсомольский организаций-шамычын пашашт гыч ончыкташ лиеш.

Колокудо сельсовет кӧргыштӧ чылаже 6 комсомольский организаций уло. Нунын кокла гыч шукышт шукерте огыл организовамыме улыт.

Теве „Чодра саска" колхоз пеленсе комсомольский организацийын секретарьже М. К. Рыбаков йолташ уло шӱмжӧ дене паша верч йӱла, но тудлан иктат полшышо уке. Садланак вет тиде комсомольский организаций организоватлыме деч вара ик еҥланат ешаралтын огыл. А комсомолышко пураш йӧршӧ ийготан рвезе 20 утла уло.

Комсомольский собраний тений улыжат 2 гана веле эртаралтын.

„Ушнымаш", „Кундыш" да Пушкин лӱмеш колхоз-шамыч пеленсе комсомольский организаций-шамычын секретарьыштат пашам начар ыштат.

Колокудо начальный школышто туныктышо-шамыч да избач Виногоров йолташ нимогай полышымат пумашышт уке.

ВЛКСМ райком Колокудо сельсоветысе комсомольский организаций-шамычын начар пашаштым шинчен гынат, 1940 ийыште нунылан полшаш ик еҥымат колтен огыл.

Ончыктымо шагал паша опытан комсомольский организаций-шамычлан поснак кугу полыш лийман.

Вас. Мих.

ЗАОЧНЫЙ ТУНЕММАШЛАН КУГУ ВНИМАНИЙЫМ ПУМАН

ВЛКСМ ЦК-н Х пленумышто ыштыме докладыштыже Михайлов йолташ учитель-шамычын заочно тунеммашышт фактический провалитлалтын манын ойлен. Тидын нерген 1940 ий 7 мартыште ВЛКСМ Обком бюроат шке решенийыштыже палемден.

Тиддеч вара ятыр жап эртен гынат, мемнан республикыште алят заочный тунеммашын состояниже вашталтын огыл. Заочный тунеммашлан учитель - заочник-комсомолец-шамычат кӱлеш вниманийым огыт пу.

Мемнан Марпединститутышто 202 заочник-комсомолец шотлалтеш. Шукышт нуно учительлан ыштат. Лесновский (Еласал район), Токтаев (Йошкар-Ола район), Охотников, Кропотов, Иванов мемнан эн сай заочникна-шамыч улыт. Охотников, Кропотов, Иванов Йошкар Армийыште служитлат. Кропотов йолташ марксизм-ленинизм основа дене контрольный пашам поснак сай ямдылен. Охотников физико-математический факультетын 4-ше курсыштыжо тунемеш. Кызыт нуно чыланат учебный программым пытареныт да экзаменым кучаш тӱрыс ямде улыт. Но тиде единица гына.

202 заочник-комсомолец гыч теле сессийыш улыжат 85 еҥ гына толыныт. Шернур район гыч чылаже 23 заочник-комсомолец толшашлык ыле гын, 8 заочник гына толын. Ронго районысо 18 заочник гыч 5 еҥ толын. Сотнур ден Пектубай районла гыч ик заочник-комсомолецат сессийыште лийын огыл. Тыгак моло районла гычат сессийыш пеш шагал толыныт. Южо заочник-шамыч сессий амал дене олашке гулятлаш гына толыныт. Л. Рябова, Богомолов, Павлов, Троицкий йолташ-шамыч теле заочный сессий годым шукыжым занятийыште лийын огытыл, а тиде шерге жапым ола мучко яра кошташ гына эртареныт. Сессиеш 47 заочник-комсомолец экзаменым сдатлышаш ыле гын, 24 заочник гына экзаменым сдатлен.

Тыгак заочник-шамыч контрольный пашамат пеш начар шуктен толыт. Марксизм-ленинизм основа дене тений 384 контрольный паша лийшаш ыле, а улыжат 25 контрольный паша гына пурен. Заочник-комсомолец-шамычын политический кушмаш верч начар тыршымыштым рашак ончыктыш. Нине йолташ-шамыч заочно тунеммашым сессий жапыште лекций колыштмо дене гына ситышылан шотлат. Мӧҥгыштӧ самостоятельно шагал заниматлат. Садланак вет заочный тунеммаште ик курсыштак шуко ий дене тунеммаш кумдан шарлен. Тений ик курсышто 2 ий дене тунемше 128 еҥ уло, 100 заочник ынде 3-шо ий ик курсышто тунемеш. Государство заочный тунеммашлан шуко средствам пытара. Сессий жапыште заочник-шамычлан корнылан, учебник налаш, лектор-шамычлан да тулеч моло-лан пеш шуко окса кая. Но тидым мемнан заочник-шамыч шукышт алят умлен огытыл. Шкенышгым паша шуко, шуаш огеш лий, манын оправдатлаш тыршат. Тиде основной причина лийын огеш керт.

Охотников, Кропотов да Иванов йолташ-шамыч Йошкар Армийыште служитлат, родиным аралат. Тунамак заочно тунемаш жапым муыныт.

Вашке кеҥеж сессий шуэш. Тиде сессий идалыкаш тунеммым подитаживатла. Садланак тиде сессийыш заочник-шамычлан пеш серьезно ямдылалт толман. Шушаш сессийыште учительский ден педагогический институтым 164 студент-практикант пытарышаш да государственный экзаменым сдатлышаш, 16 студент—основной заочник-шамыч, госэкзаменым сдатлышаш.

Сессийышке 10-шо июньлан чылаже 164 да 25-ше июньлан 646 заочник толшаш. Кажныже илан почеш 4-5 экзаменым сдатлышаш. Чыла тиде задачым верлаште пашам сай шындыме дене гына шукташ лиеш.

Тыгак заочный тунеммашым шуаш ийланат шоналташ кӱлеш. Чылаже республикыште вес тунемме ийлан 416 еҥ заочник лийшаш, а кызыт улыжат 38 йодмаш гына пурен.

Ты пашаште ВЛКСМ районный комитет - шамыч ден первичный комсомольский организаций - шамыч кугу полышым пушашлык улыт. РОНО ден ВЛКСМ райком-шамычлан заочник - шамычын пашаштым эреак контролироватлаш кӱлеш. Заочник-шамыч коклаште воспитательный пашам кумдан шарыман.

Вес тунемме ийлан 100 процентлан приемым обеспечитлашлан уло вий дене пашам ыштыман.

ВЛКСМ ЦК Х пленум ден ВЛКСМ Маробком бюрон решенийыштым ме илышыш пурташ обязан улына.

С. П. Сычев,

заочный учеба дене директорын заместительже.

90

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА

ГЕРМАНСКИЙ СТАВКЫН СВОДКЫЖО

Берлин, 16 май. (ТАСС). Германский информационный бюро Германийысе вооруженный вий-шамыч верховный главнокомандующий ставкын тыгай сводкыжым увертара:

„Голландский армийын сдатлалтмыже нерген переговор пытымек, германский войска-шамыч Гаагашке да Амстердамыш пуреныт. Бельгийыште Антверпен крепостьышто, Диль линий шенгелне да Намюр крепостьышто укрыватлалтше неприятель сопротивленийым ыштен шога.

Маас энгерын западный серыштыже германский войска-шамыч французский бронетанковый часть-шамычым успешно атаковатленыт. Седан деч югыштырак нелэ танк-шамыч дене поддержатлыме французский войска шамычын контратакыштым чактарыме. Тыгак икмыняр нелэ танкым пытарыме.

Мозель ден Рейн коклаште Саарлаутерн деч западыштырак да Лаутербург воктен улшо германский позиций шамыч ончыко каеныт.

15 майыште германский авиаций неприятельский войска ден коммуникаций-шамычым виян бомбардироватлен. Бомбардировка дене походный колонна-шамыч да погынышо войска-шамыч шалаталтыныт. Шуко бронеавтомобильым пытарыме. Мыланде ўмбалнысе войска-шамычын кредалме район ўмбалне лийше воздушный бойыште 46 неприятельский самолетым волтен шуымо, кок самолетым зенитный артиллерий волтен шуэн. Неприятельский аэродромлашке налетым ыштыме годым шуко самолетым пытарыме. 15 майыште неприятель чылаже 98 самолетым йомдарен. Германский авиаций 18 самолетым йомдарен.

Голландийын побережыже дене бомбардировка годым кок эсминецым да 3 торговый пароходым, тиде шотыштак ик 12 тўжем тонн водоизмещениян пароходым, вўдйымак волтен колтымо. Кок эсминец да 4 торговый пароход чот локтылалтыныт. Германский подводный пуш ик неприятельский танкерым да ик вооруженный торговый пароходым торпедироватлен.

Йўдым неприятельский авиаций Западный Германийыш налетым ыштен. Порядок деч посна бомбардироватлымаш кугу энгекым ыштен огыл. Гражданский населений коклаште колышат, сусыргышат уло. Бомбардировка дене военный об'ект-шамыч нимат лийын огытыл.

Норвикыште оперироватлыше германский часть-шамыч угыч атакым ыштеныт, вине атака-шамычше неприятельлан йомдармаш лийме дене пытеныт. Нуно командованийын приказше почеш Норвик деч северыштырак улшо районыштo охраным вияҥденыт.

АРНЯШТЕ 3 НОМЕР ПЫРДЫЖ ГАЗЕТА

Параньга районысо „Марий" колхоз пеленсе комсомольский организаций пырдыж газета лукмаште кугун полша. Колхозысо посна бригада-шамыч кажне арнялан 3 номер пырдыж газетым луктыт.

Пырдыж газета редактор И. Иванов тиде пашашке чот пижын. Тудо газетеш колхозник - шамычын сай пашаштым да ситыдымашыштым эреак ончыкта. Комсомолка В. Александрова ден М. Александрова тырмалымаште паша нормым эреак 120 процентлан теменыт. Куралмаште Е. Куклина, А. Смородинов да молат нормым 130—150 процент марте теменыт.

А. А. Иванов.

Кандра гоч тÿрштылмаш—изи ўдыр-шамычын йöратыме модышышт.
Снимкыште: Йошкар-Ола 4-ше номеран школын ученицаже-шамыч перерыв годым модыт.

Фото М. Чуршуковын.

Конкретный полышым пуман

„Арка" промколхоз пеленсе (Звенига район) комсомольский организацийым организоватлымылан ынде ик ий велэ огыл. Но туге гынат пашам пеш начар ышта. Промколхозышто комсомолыш пураш шонышо шуко уло, но тидым комсомольский организаций ушыскыжат ок нал. Организацийыште членлан 6 еҥ велэ шога.

Комсомолец-шамычын дисциплинышт начар, нуно колхозный папашате огыт участвоватле. Комсомолец С. Диковым, колхоз паша деч öрдыжкö коштмыжлан, колхоз гычат луктыныт.

Южо комсомолец-шамыч тошто комсомольский билетым але мар теат вашталтен огытыл. ВЛКСМ райком секретарь Опарин йолташлан билетым верыш конден пуашыже логалын. Комсомолец Харитонов йолташ тыге гынат билетым вашталтыде кодын. Комсомольский взносымат жапыштыже тўлен огыт шого.

Комсомольский организацийыште документ-шамычым начар арален. Собраний огеш эртаралт.

„ВКП(б) историй краткий курсым" комсомолец кокла гыч иктат изучатлаш тўҥалын огыл. Агитационно-массовый пашат ок кой. Колхозышто ситыдымаш шуко, а тудым пытарышаш верч начар кучедалыт. Стенгазетымат огыт лук.

Оборонный пашамат мокташ огеш лий. Допризывник-шамыч призывлан але начар ямдылалтыт.

Звенига райкомол тиде организацийлан конкретный полышым пуэн, пашам вож гычак саемдыман.

Н. Алексеев.

„ЎЧӦ"

(Обсуждений шот дене печатлена)

Рвезе драматург Н. И. Ивановын „Ўчӧ" пьесым Марийский Государственный театрлан 10 ий темме юбилей кечын, главный художественный руководитель Г. И. Иосселиани вуйлатыме дене шындыме. Тидын деч варат „Ўчӧ" пьес Маргостеатрын сценыштыже каен да кызыт районлаште ончыкталтеш.

Н. И. Иванов, тиде пьесыште, революций деч ончычсо шемер марий калыкын илышыжым, царский правительствын кид йымалне орланен илымыжым ончыкта.

Царский правительствын чиновникше-шамыч, ялысе кулак, карт, духовенство шемер марий калыкын ваче ўмбалныже шинчен улыт, чыла семын ындыреныт. Тидым ме Яндукын ешыже гоч ужына.

Яндукын ешыже ойлен мошталымын нужнан ила. Икана пурлаш киндыштат, йозакым тўлаш оксаштат, вургемыштат уке. Царский правительство тыгыде нацийшамычлан нимогай культурымат пуэн огыл. Тугак вужналык, шужымаш ешаралтме дене, Россий мучко тўрлö шучко чер да трахома шарлен. Садланак Яндукын ватыжат трахома чер дене сокыр лийын.

Тылеч посна автор, царский правительствын чиновникшым Арий Егор гоч, ялысе кулакым Онис ден Максий гоч, духовенствым поп гоч воштылеш. Нунын быт шотыштo разложитлалтше, разбойник, оксалан жадный улмыштым да честный улдымыштым ончыктымо.

Максий куштылго шонымашан поян эрге—разбойник. Лыстывий верч Арий Егорым чодраш пуштеш. Шкенжым тыгай шакше паша деч утараш да Лыстывий деч Терейым корангдаш шонен, Арий Егорым пуштын, манын, Терейым титаклаш пижеш. Тиле шакше пашажым, ялысе староста Онис полшымо дене шукта. Кулак Онис Яндукын пытартыш презыжымат юмылан кумалшаш лўм дене ондален налаш полша.

Духовенствын шояжым, тудын развратный улмыжым поп гоч ужына. Развратный улмыжым Вöдыр вате дене лийше отношений гыч пешак раш коеш.

Пытартышлан „Ўчӧ" пьесыште ситыдымаш нергенат каласаш кўлеш. Н. И. Иванов, царский правительствын кидше йымалне шемер калыкын орланен илымыжым да пролог ден эпилог гоч кызытсе колхоз илышым ончыктен. Ме тиде пролог ден эпилогышто, Терейын ссылкыште илымыжым да пионер - шамычын социалистический строй верч шогаш ўжмыжым велэ ужына. А колхозын илышыжым да Терейын кузе орденым налмыжым ме она уж.

Вет Н. И. Иванов, 1900 ийсе жапым ончыкта. 1900-1903 ийласе жапыште Российыште промышленный кризис шарлен, ятыр завод, фабрик петырналтын. Шўдö тўжем дене пашазе паша деч посна кодын. Пашазе-шамычын кажне кечын революционный кучедалмаш кушкын. Тыгак шемер кресаньык-шамычат пашазе-шамыч дене ушнен, ялысе поян в827 вештареш кучедалаш тўҥалыныт. Тыгай кучедалмашын ончыл енжешамыч кресаньык кокла гычат лиеденыт. Тыгай ончыл еҥым, автор Терей гоч ончыктынеже улмаш. Но тиде чылтат естественный огеш лек. Кунам Терейым налогым тўлыдымылан кырат, пытартыш презыжым луктын наҥгаят, Арий Егорым пуштын, манын, титаклен кучен колташ тўҥалыныт гынат, царский правительство вештареш тудын решительный протестше огеш кой. Ялысе кресаньык-шамыч кокла гычат Терейым поддерживатлыше уке. Тыгай лийын кертын огыл.

Терей ден Лыстывийын йöратымашыштымат искусственно ончыктымо.

Лыстывий Терейым йöратен гынат, нунылан сксам, киндым нумалын огыл. Поян ўдыр-шамыч поян деч поян качым велэ кычалын марлан каен улыт. Нужна каче-шамыч мыскылен гына мурен улыт:

Ой, мöдö вуй, мöдö вуй,
Кечеш кошкен куптырген.
Васлий, Васлий тамак вуй,
Тувырет пытен, кушкетлен.

Н. С. Потапов.

Юнкор серыш-шамыч почеш

1940 ий 16 апрельыште юнкор И. Иванов йолташ „Рвезе Коммунист" редакцийышке „Лудмо пöртын пашажым саемдыман" вуймутан заметкым воэн ыле. Ме тиде заметкым Сотнур РОНО-шко тергаш колтышна.

Терген налмеке, заметка чынышлектын. Лудмо пöрт вуйлатыше Т. Никитина йолташым, шке пашажым шуктен шогыдымылан, РОНО паша гыч коранген.

* * *

„Расхититель - шамыч вуймутан материалым юнкор П. Янышев йолташ 30 мартыште мемнан деке колтен ыле. Тиде материалым ме Параньга райпрокуратурыш мерым ышташ колтышна.

Райпрокурор, тиде материал почеш расхититель - председательСмирновым суд ончыко мут кучаш шогалтыме лиеш, манын увертара.

* * *

3 февральыште колтымо юнкор М. Иванов йолташын „Йўшö тунктышо" вуймутан заметкыжым Ронго РОНО-шко терген налаш колтышна.

РОНО заметка почеш тыге увертара: юнкорын заметкыже чыныш лектын. Туныктышо И. Александров йолташлан строгий выговорым пумо.

Отв. редакторын заместительже—*В. М. БОРИСОВ.*

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнаты 69—70, № телефона 90.
Упол. Главлита МАССР А—464. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.